

RDOS w Rzeszowie

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.015.01.2018

izba zaf. ...

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
Wojciech Wdowik

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
w Rzeszowie
35-001 Rzeszów, Al. Józefa. Piłsudskiego 38

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/047 - Działania organów administracji publicznej w zakresie usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35 016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Al. Józefa Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów, zwana w dalszej treści wystąpienia RDOŚ
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Wdowik, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, zwany dalej Regionalnym Dyrektorem, od dnia 1 lutego 2017 r. Od dnia 2 lipca 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. ww. pełnił funkcję p.o. Regionalnego Dyrektora. W okresie objętym kontrolą, funkcję Regionalnego Dyrektora poprzednio pełnił Lech Kotkowski, od dnia 1 września 2010 r. do 1 lipca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz prowadzenie ich rejestru i wykazów. Skuteczność podejmowanych działań na rzecz usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi Decyzje administracyjne wydawane przez Regionalnego Dyrektora. Zapewnienie niezbędnych środków finansowych na realizację zadań w zakresie identyfikacji, prowadzenia badań i usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2014 r. do czasu zakończenia kontroli, z uwzględnieniem zdarzeń przed 1 stycznia 2014 r. o ile miały wpływ na kontrolowaną działalność
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ¹
Kontrolerzy	Magdalena Gierlak, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/122/2018 z 10 września 2018 r. Cezary Paciura, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/123/2018 z 10 września 2018 r.

(akta kontroli str. 1 - 8)

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż Regionalny Dyrektor dysponował informacjami o historycznych zanieczyszczeniach powierzchni ziemi na terenie województwa w latach 2016 – 2018.

Do Regionalnego Dyrektora wpływały zgłoszenia o historycznych zanieczyszczeniach ziemi, które terminowo wprowadzał do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Rejestr prowadzono rzetelnie i zawierał kompletne dane o obszarach historycznie zanieczyszczonych. Nie otrzymał natomiast w ustawowym terminie, tj. do 5 października br. wykazów o potencjalnych historycznych zanieczyszczeniach powierzchni ziemi od wszystkich starostów z terenu województwa.

W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor wydał 11 decyzji nakładających na władających powierzchnią ziemi, obowiązek przeprowadzenia remediacji. Decyzje zawierały elementy określone w art. 101i ust. 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Spośród 11 planów remediacji, 10 jest w trakcie realizacji. W marcu br. zakończono (zgodnie z planem) remediację terenu stacji paliw.

Regionalny Dyrektor ustalił harmonogram swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na lata 2019 – 2020, w tym źródła finansowania zadania. Harmonogram opracowano po ustawowym terminie ale wpływ na to miały rozbieżności w ustaleniu wysokości dofinansowania zadania przez Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

W planach finansowych RDOŚ na lata 2016 – 2018 nie planowano środków na likwidację historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Identyfikacja historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, dokonywanie wpisów do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz prowadzenie ich rejestru i wykazu

Opis stanu faktycznego

1.1. Źródłem danych Regionalnego Dyrektora o historycznych zanieczyszczeniach powierzchni ziemi na terenie województwa podkarpackiego (przed uruchomieniem rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi) były:

- rejestry obszarów wraz z dokumentacją na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi przekazane przez Wojewodę Podkarpackiego (Wojewodę);
- kopie raportów początkowych dla instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego przekazane przez Marszałka Województwa Podkarpackiego (Marszałka);
- plany remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi przedkładane przez władających powierzchnią ziemi.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W listopadzie 2008 r. Wojewoda przekazał Regionalnemu Dyrektorowi⁴ rejestry obszarów, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi. Rejestry sporządziło 8 starostów⁵ z terenu województwa podkarpackiego. Wykazano w nich 16 obszarów, na których stwierdzono przekroczenie standardów, z tego 5 na terenie powiatu przemyskiego, 4 na terenie powiatu jasielskiego, po 2 na terenie powiatu brzozowskiego i tamobrzeskiego oraz po 1 na terenie powiatu niżańskiego, rzeszowskiego i sanockiego.

Zanieczyszczenie powierzchni gleby i ziemi stwierdzono na 10 stacjach paliw, na których prowadzono detaliczną sprzedaż paliwa, na 2 terenach przemysłowych oraz na terenie hurtowni paliw, składowiska odpadów, gruntach rolnych (łące) i w ciągu komunikacyjnym (linii kolejowej).

W latach 2008 – 2014 Regionalny Dyrektor nie zwracał się do starostów o przekazanie wyników okresowych badań gleby i ziemi na podstawie art. 109 ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

Przed uruchomieniem rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, Regionalny Dyrektor nie otrzymywał zgłoszeń od władających powierzchnią ziemi o terenach potencjalnie zanieczyszczonych.

(akta kontroli str. 9 -18, 129, 184 - 215)

W dniu 5 września 2016 r., tj. w dniu uruchomienia rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi⁶, zwanego dalej Rejestrem, Regionalny Dyrektor wpisał do niego 4 historycznie zanieczyszczone obszary, tj. wszystkie, o występowaniu których informację powziął z planów remediacji.

Na dzień 15 października 2018 r. w Rejestrze ujęto 8 obszarów na których stwierdzono historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, a o których Regionalny Dyrektor powziął informację przed jego uruchomieniem. Obszary te obejmowały łącznie 24,9532 ha, z czego 3 były zlokalizowane na terenie Jasła, 2 na terenie Rzeszowa oraz na terenie Jedlicza, Sokółowa Małopolskiego i Boleszyc. Na 3 zanieczyszczonych obszarach o pow. 3,3537 ha wytwarzano i przetwarzano produkty rafinacji ropy naftowej, na 2 o pow. 7,0606 ha prowadzono sprzedaż detaliczną paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw, a na pozostałych obszarach sprzedaż hurtową paliw i produktów pochodnych (pow. 1,2000 ha), produkcję statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn (pow. 3,3000 ha), a na pow. 10,0389 ha produkcję pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych.

Oprócz 4 obszarów objętych planami remediacji, w Rejestrze ujęto 2 obszary na podstawie raportów początkowych dla instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego przekazanych przez Marszałka. Dotyczyło to terenów, na których prowadzono działalność w zakresie wytwarzania i przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej.

W Rejestrze znalazły się również 2 obszary z rejestrów przekazanych przez Wojewodę w 2008 r. Dotyczyło to stacji paliw w Sokółowie Małopolskim na której

⁴ na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Wojewodą, a Regionalnym Dyrektorem w dniu 17 listopada 2008 r.

⁵ starosta krośnieński wykazał, że na terenie powiatu brak jest terenów na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi

⁶ historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi to zanieczyszczenie powstałe przed 30 kwietnia 2007 r. lub w wyniku działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r. Historycznym zanieczyszczeniem jest również szkoda w środowisku, w rozumieniu przepisów ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, spowodowana emisją lub zdarzeniem, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

prowadzono sprzedaż detaliczną paliw do pojazdów silnikowych⁷ oraz terenu w Jaśle⁸ gdzie prowadzono działalność związaną z wytwarzaniem i przetwarzaniem pozostałych produktów rafinacji ropy naftowej (obecnie produkcja podstawowych chemikaliów nieorganicznych).

Pozostałych terenów z rejestrów Wojewody nie wpisano, ponieważ jak wyjaśnił p.o. zastępcy Regionalnego Dyrektora – Antoni Pomykała rejestry te z chwilą nowelizacji ustawy *Prawo ochrony środowiska* nie uległy przekształceniu w rejestry historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Podstawę wpisu do Rejestru stanowił przedłożony w 2018 r. projekt planu remediacji stacji paliw oraz zobowiązanie Regionalnego Dyrektora do przeprowadzenia remediacji terenu przy ul. 3 Maja 83 w Jaśle⁹.

(akta kontroli str. 12 - 103, 184 - 218, 234 - 240)

1.2. W okresie od 5 września 2016 r., tj. od utworzenia Rejestru przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (Generalnego Dyrektora) do 15 października 2018 r., Regionalny Dyrektor nie dokonał żadnego wpisu w rejestrze o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi.

Regionalny Dyrektor otrzymał w tym okresie dwa wnioski w zakresie potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, które w trybie art. 101d ust. 1 i art. 101e ust. 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska* przekazał właściwym starostom. Zagadnienie to omówiono w pkt 2.1. – 2.2. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 104 - 106, 612 - 613)

Nowelizacja ustawy *Prawo ochrony środowiska* z 2014 r. wprowadziła obowiązek przeprowadzenia ponownej identyfikacji historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na poziomie powiatów. Na podstawie tych przepisów starostowie zobowiązani zostali do przekazania Regionalnemu Dyrektorowi do 5 października 2018 r. wykazów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Do 15 października 2018 r. wykazy takie przekazało 17 spośród 21 starostów z terenu województwa, w których wytypowali 43 obszary potencjalnie zanieczyszczonej powierzchni ziemi. Dotyczyło to terenów na których w przeszłości prowadzono działalność przemysłową, zwłaszcza w zakresie sprzedaży detalicznej paliw, wydobywania kopalin (siarki) oraz składowania odpadów. Przekazane informacje są weryfikowane przez RDOŚ i na 15 października 2018 r. nie stanowiły podstawy wpisu do Rejestru.

(akta kontroli str. 714 - 781)

1.3. Na dzień 15 października 2018 r. Rejestr zawierał 14 pozycji wpisów, przy czym 6 obszarów o łącznej powierzchni 14,6637 wpisano w 2016¹⁰ r., 1 o powierzchni 0,1000 ha w 2017¹¹ r. zaś 7 o łącznej powierzchni 26,9261 ha w 2018 r.¹² Łączna powierzchnia historycznych zanieczyszczeń ziemi wyniosła 41,6898 ha, co stanowiło 0,00234% powierzchni województwa podkarpackiego.

Analiza wpisów w Rejestrze wykazała, że wszystkie miały status terenu, na którym występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, z tego dla 3 obszarów o pow. 10,3608 ha nie podjęto remediacji, 10 o pow. 31,2290 ha było w trakcie remediacji, natomiast na 1 obszarze o pow. 0,1000 ha zakończono remediację.

⁷ ul. 1000 lecia (powiat rzeszowski), PKD 19 20 Z

⁸ ul. 3 Maja 83

⁹ którym władał Orion Engineered Carbons Sp. z o.o. w Jaśle

¹⁰ poz. Rejestru 109, 110, 112, 113

¹¹ poz. Rejestru 111, 108, 330

¹² poz. Rejestru 239, 380, 334, 389, 329, 381, 399

Informacje zawarte w Rejestrze były zgodne z zapisami art. 101c ust. 2 pkt 1 ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz § 2 rozporządzenia w sprawie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi¹³ i odzwierciedlały stan faktyczny zawarty w dokumentach źródłowych oraz w korespondencji pomiędzy RDOŚ, a władającym powierzchnią ziemi.

Rejestr zawierał dane w zakresie aktualnego statusu terenu, powierzchnię, lokalizację, czas wystąpienia i charakterystykę zanieczyszczenia. Określono w nim podmiot władający i zobowiązany do przeprowadzenia remediacji wraz ze wskazaniem przedmiotu jego działalności gospodarczej oraz informacją o działalności prowadzonej w przeszłości i obecnie na zanieczyszczonym terenie. Dla terenów dla których wydano decyzję ustalającą plan remediacji podano datę jej wydania, planowany termin rozpoczęcia i zakończenia oraz opis i sposób przeprowadzenia remediacji. Dla terenu, na którym zakończono remediację zawarto informację o faktycznym terminie jej zakończenia, a także opis i ocenę efektu ekologicznego.

Szczegółowej analizie poddano 3 obszary wpisane do Rejestru, tj. obszar na którym nie podjęto remediacji, jest w trakcie oraz na którym zakończono remediację.

Remediacji nie podjęto na terenie stacji paliw o powierzchni 0,0713 ha w Kamieniu (w powiecie rzeszowskim), w którym funkcjonowała instalacja do magazynowania, przetaczania i dystrybucji paliwa. Władający powierzchnią ziemi w dniu 13 lipca 2018 r. zwrócił się do Regionalnego Dyrektora z wnioskiem o uzgodnienie sposobu przeprowadzenia remediacji, ale 20 lipca br. wniosek ten wycofał. Pod koniec lipca Regionalny Dyrektor wszczął postępowanie administracyjne w sprawie uzgodnienia planu remediacji, jednak pismem z 24 sierpnia br. władający powierzchnią wystąpił o jego zawieszenie, z uwagi na zmianę planów inwestycyjnych. Postanowieniem z 3 września 2018 r. Regionalny Dyrektor odmówił zawieszenia postępowania.

W trakcie remediacji znajduje się teren położony w Jaśle przy 3-go Maja 101 o powierzchni 3,3280 ha, na którym prowadzono działalność związaną z wytwarzaniem i przetwarzaniem produktów rafinacji ropy naftowej. Decyzję uzgadniającą plan remediacji, Regionalny Dyrektor wydał 17 lipca 2015 r., a termin zakończenia remediacji wyznaczył na koniec czerwca 2025 r.

(akta kontroli str. 130 - 215)

Remediację zakończono na terenie stacji paliw w Kolbuszowej, na którym prowadzono sprzedaż detaliczną paliw do pojazdów silnikowych. Wniosek o uzgodnienie planu remediacji władający powierzchnią ziemi złożył 7 września 2017 r., a decyzję ustalającą plan remediacji Regionalny Dyrektor wydał 13 listopada 2017r. W maju 2018 r. władający powierzchnią poinformował Regionalnego Dyrektora o zakończeniu działań remediacyjnych na powierzchni 0,1000 ha. W Rejestrze zawarto opis i ocenę efektu ekologicznego. Sposób przeprowadzenia remediacji zanieczyszczonego terenu omówiono w pkt 3.5. – 3.6. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 614 - 643)

1.4. W latach 2014 – 2018 Regionalny Dyrektor otrzymał od Marszałka kopie raportów początkowych, na podstawie których powzięto informacje o czterech historycznie zanieczyszczonych obszarach. Historyczne zanieczyszczenia ziemi

¹³ rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi (Dz.U. 2016 poz. 1397)

dotyczyło trzech obszarów położonych na terenach przemysłowych¹⁴ oraz terenu produkcyjnego, składu i magazynu gdzie prowadzono działalność w zakresie wytwarzania i przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej i produkcję pozostałych podstawowych chemikaliów nieorganicznych.

Regionalny Dyrektor w dwóch przypadkach (po złożeniu wniosku przez władającego powierzchnią ziemi i analizie otrzymanych materiałów), wydał decyzje ustalające plan remediacji i wpisał te obszary do Rejestru¹⁵. Do Rejestru wpisał również obszar do remediacji, którego był zobowiązany¹⁶ (pkt 1.1. i 3.2. wystąpienia pokontrolnego).

W dwóch przypadkach władający powierzchnią ziemi sami przeprowadzili badania, a jedno badanie ziemi w 2019 r. przeprowadzi Regionalny Dyrektor.

W dniu 20 sierpnia 2018 r. Regionalny Dyrektor otrzymał od Marszałka kopię raportu początkowego dla instalacji wymagającej pozwolenia zintegrowanego zlokalizowanej w gminie Nowa Sarzyna (powiat leżajski). Materiały są analizowane przez RDOŚ, pod kątem kwalifikacji terenu jako historycznie zanieczyszczonego.

(akta kontroli str. 118 - 123, 129, 216 - 218, 234 - 240, 350)

1.5. Na dzień 15 października 2018 r. wszystkie pozycje z Rejestru posiadały aktualny status, tj. zgodny z dokumentami będącymi w dyspozycji Regionalnego Dyrektora. Aktualizację i uzupełnień Rejestru dokonywano w oparciu o plany remediacji oraz o ocenę przeprowadzonej remediacji.

Analiza wpisów za okres ostatnich 6 miesięcy wykazała, że status trzech terenów po wydaniu decyzjach ustalających plan remediacji zaktualizowano w Rejestrze odpowiednio po upływie 79, 45 i 20 dni, a dla obszaru na którym zakończono remediację po upływie 85 dni od otrzymania uzupełnionego sprawozdania. Powyższe działania były zgodne z postanowieniami art. 101c ust. 5 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, które zobowiązywały Regionalnego Dyrektora do aktualizacji Rejestru w terminie 6 miesięcy od otrzymania dokumentów.

(akta kontroli str. 130 - 215)

1.6. W latach 2014 – 2018 do Regionalnego Dyrektora wpłynęło jedno zgłoszenie w zakresie historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi do którego władający powierzchnią ziemi dołączył też plan remediacji. Zgłoszenie wpłynęło w czerwcu 2018 r., a decyzję ustalającą plan remediacji dla historycznie zanieczyszczonego terenu, (po weryfikacji przedłożonych materiałów), Regionalny Dyrektor wydał 26 lipca br. Wpisu terenu do Rejestru, Regionalny Dyrektor dokonał zgodnie z zapisem art. 101c ust. 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

(akta kontroli str. 104 - 106, 124 - 128)

1.7. – 1.8. W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor nie zobowiązywał władających powierzchnią ziemi do wykonania badań zanieczyszczenia gleby i ziemi (art. 101f ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

Regionalny Dyrektor nie przeprowadzał też badań zanieczyszczenia gleby i ziemi w celu potwierdzenia historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Badanie takie Regionalny Dyrektor ma przeprowadzić w 2019 r. w celu potwierdzenia historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi w Jaśle.

(akta kontroli str. 234 - 240)

¹⁴ poz. Rejestru 108, 109

¹⁵ poz. Rejestru 329

¹⁶ przy ul. 3 Maja 83 w Jaśle

1.9. Regionalny Dyrektor nie dokonywał w Rejestrze wykreśleń terenów, na których nie stwierdzono potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Wykreślenia z Rejestru miały miejsce w przypadku błędnego wprowadzenia danych. Informacje dotyczące uzupełnienia lub korekty wpisów w Rejestrze, Generalny Dyrektor przekazywał w trakcie szkoleń lub telefonicznie.

W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor nie wydał żadnej decyzji o potencjalnie historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi.

(akta kontroli str. 234 - 240)

1.10. Regionalny Dyrektor informował społeczeństwo z terenu województwa podkarpackiego o obowiązkach wynikających z przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska* w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Informacje zamieszczano na stronie internetowej RDOŚ gdzie można się było dowiedzieć o możliwości pozyskania środków na działania związane z rekultywacją powierzchni ziemi. Na stronie internetowej – w zakładce aktualności publikowano artykuły dotyczące historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, natomiast w zakładce szkody w środowisku, przedstawiono ogólne informacje o szkodach w środowisku, w tym o przepisach mających zastosowanie w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi zaistniałych przed dniem 30 kwietnia 2007 r. W Biuletynie Informacji Publicznej RDOŚ (zakładka „*Jak załatwić sprawę – Sprawy dotyczące zapobiegania szkodom w środowisku i ich naprawie*”), zamieszczono katalog wniosków, w tym wniosek dot. zgłoszenia historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Informacje w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi przekazywano władzom samorządowym, podczas konferencji w ramach prelekcji wygłaszanych przez przedstawicieli RDOŚ, w tym m.in. w trakcie spotkań z przedstawicielami władz powiatowych i gminnych w marcu i wrześniu 2018 r w Nowej Dębie i Leżajsku.

W okresie objętym kontrolą, Regionalny Dyrektor nie przekazywał mieszkańcom województwa informacji o zagrożeniach jakie dla ludzi i środowiska mogą stanowić historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Informacji tych Regionalny Dyrektor nie przekazywał, ponieważ według niego to Wojewódzki Inspektor Sanitarny (na podstawie 1011 ustawy *Prawo ochrony środowiska*), zajmuje stanowisko w odniesieniu do oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi z uwagi na historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi.

(akta kontroli str. 12 - 18, 219 - 233, 522 - 525)

1.11. W okresie objętym kontrolą do RDOŚ wpłynęło 12 skarg i wniosków (3 w 2014 r., 5 w 2015 r., po 1 w latach 2016 – 2017 i 2 w I połowie 2018 r.). Żadna z nich nie dotyczyła historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

(akta kontroli str. 234 - 237, 351 - 373)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości .

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Regionalny Dyrektor rzetelnie prowadził Rejestr. Ujęto w nim kompletne dane o obszarach na których stwierdzono historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi oraz terminowo dokonywano uzupełnień i aktualizacji. Regionalny Dyrektor Informował społeczeństwo o obowiązku zgłaszania do remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi, lecz nie przekazywał mieszkańcom województwa

informacji o zagrożeniach jakie mogą stanowić historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi dla ludzi i środowiska.

2. Wydawanie decyzji administracyjnych przez regionalnego dyrektora w sprawach historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi

Opis stanu
faktycznego

2.1. – 2.2. W latach 2014 – 2018 Regionalny Dyrektor otrzymał dwa zgłoszenia w zakresie potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz jedno zgłoszenie odnośnie historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Pod koniec sierpnia 2017 r. p.o. wójta Gminy Ostrów poinformował, iż w trakcie remontu drogi¹⁷ stwierdzono w ziemi czerwono-różowe plamy, a jako potencjalne źródło zanieczyszczenia wójt wskazał gruz pochodzący z zakładów chemicznych, który 25 lat temu wykorzystano do podbudowy drogi. Do zgłoszenia dołączono dokumentację fotograficzną oraz mapkę z naniesionym obszarem zanieczyszczenia.

W dniu 5 września Regionalny Dyrektor wezwał wójta o pilne uzupełnienie zgłoszenia. Należało wskazać działania podjęte w celu ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczenia na miejscu zdarzenia, podać okres jego występowania oraz datę prac budowlanych w trakcie których do podbudowy drogi wykorzystano gruz z zakładów chemicznych. Niezbędna była również dokumentacja potwierdzająca wystąpienie zanieczyszczenia z nazwą substancji powodującej ryzyko, wyniki badań zanieczyszczonej ziemi, wypis z ewidencji gruntów i budynków nieruchomości na której stwierdzono historyczne zanieczyszczenie, a także informacja czy dla terenu objętego wnioskiem opracowano miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

W dniu 17 stycznia 2018 r. wójt wystąpił z wnioskiem o ustalenie planu remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni działki fenolem. Po analizie przedłożonych materiałów, Regionalny Dyrektor decyzją z 30 sierpnia 2018 r. ustalił plan remediacji dla zanieczyszczonej powierzchni ziemi. Prace remediacyjne na powierzchni 0,0150 ha miały być prowadzone metodą „ex-situ”, a termin ich zakończenia wyznaczono na 31 października 2018 r.

W lipcu 2018 r. wpłynęło drugie zgłoszenie o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi. Władający powierzchnią ziemi zgłosił zanieczyszczenie powierzchni dwóch działek¹⁸, które powstało po eksploatacji odwiertu gazu ziemnego w latach 1977 – 1978. Regionalny Dyrektor zgłoszenie przekazał prezydentowi Miasta Rzeszowa, który je uwzględnił w wykazie potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie miasta. Zanieczyszczenie ziemi barem stwierdzono na działce o pow. 0,2924 ha¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 104 - 106, 256 - 284)

Zgłoszenie o historycznym zanieczyszczeniu powierzchni działek wpłynęło do RDOŚ czerwcem 2018 r. W zgłoszeniu władający powierzchnią ziemi podał, iż w trakcie przeprowadzonego rozpoznania geologicznego w Sanoku²⁰, odkryto odpady produkcyjne i budowlane, które najprawdopodobniej umieszczono w ziemi w latach 1972 – 1978. Do zgłoszenia władający powierzchnią ziemi dołączył wniosek o wydanie decyzji ustalającej plan remediacji.

¹⁷ na działce nr ewidencyjny 232/1 obręb Ostrów, na długości ok 20 m i głębokości 40 cm (powiat ropczycko-sędziszowski)

¹⁸ obręb ewidencyjny nr 212 Miasto Rzeszów – Staroniwa, działki ewid. Nr 226/1 i 225

¹⁹ działka nr 226/1 obr. 212 Rzeszów - Staroniwa

²⁰ w rejonie działki nr ewidencyjny 583/46 obręb Olchowce

Regionalny Dyrektor zweryfikował przedłożone dokumenty. Ustalił źródło oraz prawdopodobny czas wystąpienia emisji, sprawdził poprawność ustalonego katalogu substancji, których wystąpienia spodziewano się w glebie i w ziemi. Przeanalizował wyniki badań, poprawność schematu lokalizacji punktów pobierania prób oraz zakres akredytacji laboratorium dokonującego poboru prób i analiz. Zweryfikował też przedłożony plan remediacji.

Decyzją z 26 lipca 2018 r.²¹, Regionalny Dyrektor ustalił plan remediacji historycznie zanieczyszczonej ziemi cynkiem i składnikami frakcji oleju o pow. 0,7400 ha.

(akta kontroli str. 104 - 106)

W latach 2014 – 2018 (I połowa) Regionalny Dyrektor nie wydawał decyzji o wpisie do rejestru o potencjalnym historycznym zanieczyszczeniu powierzchni ziemi na podstawie art. 101c ust. 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska* jak również nie dokonywał w rejestrze wykreśleń terenów na których nie stwierdzono potencjalnych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

(dowód: akta kontroli str. 104 - 106, 124 - 128)

2.3. W okresie od stycznia 2014 r. do czerwca 2018 r. do Regionalnego Dyrektora wpłynęło 11 wniosków o wydanie decyzji ustalającej plan remediacji dla 31.3290 ha historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi.

Regionalny Dyrektor wydał 11 decyzji nakładających na władającego powierzchnią ziemi, obowiązek przeprowadzenia remediacji zanieczyszczonego terenu (według ustalonego planu), z tego po 2 w latach 2015 – 2016, 3 w 2017 r. 1 do 30 czerwca 2018 r. oraz 3 w okresie od lipca do września br.

Analiza wszystkich decyzji wykazała, iż zawierały one elementy określone w art. 101i ust. 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Wskazano w nich teren i powierzchnię wymagającą przeprowadzenia remediacji, w tym adres i numery działek ewidencyjnych, nazwy substancji powodujących ryzyko oraz ich zawartość w glebie i ziemi po remediacji, sposób jej przeprowadzenia, a także termin rozpoczęcia i zakończenia remediacji.

W decyzjach określono sposób potwierdzenia przeprowadzenia remediacji i termin przedłożenia dokumentacji, w tym wyniki badań zanieczyszczenia gleby i ziemi wykonane przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 pkt 1 lub ust. 1a ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

W kontroli ustalono, iż przed wydaniem decyzji ustalającej plan remediacji, Regionalny Dyrektor – zgodnie z postanowieniami art. 101i ust. 5 ustawy *Prawo ochrony środowiska* – zasięgał opinii Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Sanitarnego w Rzeszowie, a w przypadku dwóch decyzji²² również opinii Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego i Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie oraz opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Stalowej Woli.

Pozytywne opinie wydane przez te organy, Regionalny Dyrektor wykorzystał przy podejmowaniu decyzji ustalających plany remediacji.

(akta kontroli str. 104 - 117)

2.4. W latach 2014 – 2018 (do 31 października) nie stwierdzono przypadku nieprzeprowadzenia remediacji przez władającego powierzchnią ziemi lub innego zobowiązanego do jej przeprowadzenia na podstawie decyzji Regionalnego Dyrektora.

²¹ WSI 515.4.1.2018.AF.8 z 26 lipca 2018 r.

²² decyzja WSI 515.2.3.2018.KS. z 25 września 2018 r. i decyzja WSI 511.2.1.2017.KS. z 23 stycznia 2018 r.

W związku z tym Regionalny Dyrektor nie wydawał decyzji nakładającej na ww. obowiązek przeprowadzenia remediacji zgodnie z ustalonym planem (art. 101m ust. 1 pkt 2 ustawy *Prawo o ochronie środowiska*)

(akta kontroli str. 104 - 106)

2.5. W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor nie wydawał decyzji zobowiązującej władającego powierzchnią ziemi do udostępnienia zanieczyszczonego terenu w celu przeprowadzenia remediacji (art. 101o ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*)

(akta kontroli str. 104 - 106)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Decyzje dotyczące usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi Regionalny Dyrektor wydawał zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz ze stanem faktycznym.

OBSZAR

3. Skuteczność podejmowanych działań na rzecz usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2014 – 2018 Regionalny Dyrektor nie przeprowadzał remediacji terenu na którym stwierdzono historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi na podstawie zapisów art. 101i pkt 1, 2 i 4 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

W ww. latach Regionalny Dyrektor był zobowiązany do przeprowadzenia remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi w oparciu o postanowienia art. 101i pkt 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

Dotyczyło to remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni 4 działek (10,0389 ha), położonych na terenie byłej Rafinerii Jasko S.A w Jaśle na którym prowadzono wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej przed dniem 1 października 2001 r. Zanieczyszczenie powierzchni działek, władający powierzchnią ziemi²³ zgłosił staroście jasielskiemu w terminie wynikającym z art. 12 ustawy o wprowadzeniu ustawy – *Prawo ochrony środowiska* i ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw²⁴. Obowiązek rekultywacji scedowano na starostę, ponieważ nie odrzucił zgłoszenia w drodze decyzji, a teren wpisał do rejestru obszarów na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi. W rejestrze starosta zawarł informację o skutecznym wniesieniu zgłoszenia oraz adnotację o sposobie rekultywacji działek. Po analizie otrzymanych dokumentów, Regionalny Dyrektor stwierdził, iż Wojewoda pominął ten fakt w przekazanej dokumentacji, a rekultywacja terenu miała być prowadzona na podstawie decyzji Wojewody dot. przeglądu ekologicznego oraz starosty jasielskiego w sprawie monitoringu stanu wód podziemnych.

Decyzją z 17 lipca 2015 r.²⁵ Regionalny Dyrektor ustalił plan remediacji na całym obszarze b. Rafinerii, w tym na powierzchni 4 działek położonych przy ul. 3 Maja 83. Zakończenie remediacji wyznaczono na koniec czerwca 2025 r.

²³ Onon Engineered Carbons Sp. z o.o.

²⁴ Dz.U. Nr 100, poz. 1085 ze zm.

²⁵ WSI 511 4.1 2015.IK

We wrześniu 2016 r. Marszałek przestał Regionalnemu Dyrektorowi kopię raportu początkowego dla instalacji zlokalizowanej na tych działkach, w tym badania potwierdzające zanieczyszczenie powierzchni gleby i ziemi. Po analizie materiałów i wyników badań okresowych, Regionalny Dyrektor stwierdził, iż działania podjęte w ramach planu remediacji mogą być niewystarczające i trzeba je zintensyfikować. W tym celu wystąpił do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) z wnioskiem o dofinansowanie zadania związanego z remediacją historycznie zanieczyszczonej powierzchni działek przy ul. 3 Maja 83 w Jaśle. Działania te Regionalny Dyrektor ujął w harmonogramie swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

(akta kontroli str. 108 - 129, 216 - 218, 350, 435 - 456)

3.2. W dniu 5 września 2018 r. Regionalny Dyrektor ustalił harmonogram swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, zwany dalej harmonogramem. Zawierał on elementy określone w art. 101j ust. 2 pkt 1 - 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska* i nie był aktualizowany.

W harmonogramie ujęto jedno zadanie związane z remediacją historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi, które omówione w pkt 3.1. wystąpienia pokontrolnego.

Zadanie planowano zrealizować dwuetapowo w latach 2019 - 2020. W pierwszym etapie w 2019 r. zaplanowano przeprowadzenie identyfikacji zanieczyszczonego terenu, poprzez zebranie niezbędnych informacji do wykonania i przeprowadzenia badań gleby i ziemi, badań wód podziemnych z wykorzystaniem istniejącej lokalnej sieci monitoringowej oraz opracowanie dokumentacji z tym związanej. Koszt prac oszacowano na 54 913,37 zł, z tego 43 930,70 zł stanowić miały środki WFOŚiGW, zaś pozostała kwota miała pochodzić ze środków własnych RDOŚ.

Drugi etap ma się rozpocząć w 2020 r. i polegać będzie na opracowaniu projektu planu i przeprowadzeniu remediacji historycznie zanieczyszczonego obszaru. Koszt prac zostanie oszacowany, po zrealizowaniu pierwszego etapu zadania.

Harmonogram uwzględniał kryterium określone w art. 101j ust. 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, tj. możliwości finansowania zadań Regionalnego Dyrektora w kolejnych latach. Na początku września 2018 r. Regionalny Dyrektor zwrócił się do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie (NFOŚiGW) i do WFGWIOŚ w Rzeszowie o jego zaopiniowanie.

W kontroli ustalono, iż harmonogram swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, Regionalny Dyrektor opracował 5 września 2018 r., tj. po ustawowym terminie określonym w art. 35 ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Według zapisów tego artykułu harmonogram swoich działań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, Regionalny Dyrektor winien opracować w terminie do 18 miesięcy od dnia wejścia w życie znowelizowanej ustawy *Prawo ochrony środowiska*, tj. do 5 czerwca 2016 r.

(akta kontroli str. 118 - 123, 341 - 349)

Regionalny Dyrektor Wojciech Wdowik wyjaśnił, że we wrześniu 2016 r. otrzymał od Marszałka kopię raportu początkowego dla instalacji zlokalizowanej na terenie b. Rafinerii wraz z wynikami badań prób gleby i ziemi potwierdzającymi zanieczyszczenie terenu. Po analizie dokumentów stwierdzono, konieczność zintensyfikowania działań mających na celu remediację zanieczyszczonej powierzchni ziemi. Działania z tym związane wpisano w październiku 2017 r. na listę zadań ubiegających się o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW. Po ustaleniu możliwości i wysokości środków niezbędnych na jego realizację, zadanie ujęto w harmonogramie.

(akta kontroli str. 118 - 129, 522 - 525)

W październiku 2017 r. wpisano je na listę zadań ubiegających się o dofinansowanie ze środków WFOŚiGW. Kolejny wniosek, Regionalny Dyrektor złożył w marcu 2018 r., a zaktualizowany wniosek o dofinansowanie zadania w lipcu br. Sposób dofinansowania tego zadania omówiono w pkt 4.5. wystąpienia pokontrolnego

(akta kontroli str. 286 - 343)

3.3. W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor wydał 11 decyzji ustalających plan remediacji historycznie zanieczyszczonych terenów, z tego po 2 w latach 2015 – 2016, 3 w 2017 r. oraz 4 w 2018 r. (1 w I połowie i 3 od lipca do września). Od decyzji tych strony postępowania nie wniosły odwołania do Generalnego Dyrektora. Na podstawie decyzji, remediacją objęto 37 działek o pow. 31,3290 ha na których stwierdzono historyczne zanieczyszczenie powierzchni gleby i ziem, z tego na pow. 3,3537 ha na której prowadzono wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (19.20.Z.), na pow. 1,3000 ha gdzie prowadzono sprzedaż detaliczną paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw (47.30.Z.), na pow. 0,0393 ha na której prowadzono górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (06.10.Z i 06.20.Z), na pow. 15,7710 ha gdzie produkowano wyroby tartaczne (16.10.Z), na pow. 0,7400 ha na której prowadzono produkcję pozostałych wyrobów z gumy (22.19.Z), na pow. 3,3000 ha na której produkowano statki powietrzne, statki kosmiczne i podobne maszyny (30.30.Z.), na pow. 0,0150 ha gdzie prowadzono roboty związane z budową dróg i autostrad (42.11.Z) oraz na pow. 6,8100 ha gdzie sprzedawano hurtowo paliwa i produkty pochodne (46.71.Z). Przeznaczenie gruntów po remediacji miało nie ulec zmianie.

(akta kontroli str. 104 - 117)

3.4. – 3.5. W okresie objętym kontrolą władający powierzchnią ziemi rozpoczęli remediację 11 obszarów historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi. Jedną remediację zakończono z dniem 31 marca 2018 r., trzy mają być ukończone w II połowie br. (31 października i 14 listopada i 5 grudnia), dwie do końca października i listopada 2022 r., a po jednej do końca września 2021 r., lipca 2023 r., grudnia 2024 r., czerwca 2025 r. i grudnia 2027 r.

Z dniem 31 marca 2018 r. zakończono (zgodnie z planem) remediację działki o pow. 0,1000 ha²⁶ na której prowadzono sprzedaż detaliczną paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw. Remediację działki zanieczyszczoną substancjami ropopochodnymi²⁷ przeprowadzono metodą „ex-situ”, a w maju br. władający terenem przedłożył sprawozdanie z realizacji prac.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż władający powierzchnią ziemi, prace remediacyjne rozpoczął wcześniej, niż określił to Regionalny Dyrektor w decyzji ustalającej plan remediacji. We wniosku z 7 września 2017 r. władający powierzchnią ziemi prosił o „możliwie szybkie wydanie decyzji”, ponieważ rozpoczęto prace likwidacyjne i modernizacyjne na terenie stacji, a w projekcie planu remediacji (z września 2017 r.) podano, że planowany termin rozpoczęcia remediacji ma się rozpocząć „natychmiast po uzyskaniu decyzji”. Natomiast w sprawozdaniu z nadzoru geologicznego z remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi na terenie stacji paliw (z grudnia 2017 r.) wynika, że prace ziemne rozpoczęto 28 sierpnia i kontynuowano do 22 listopada 2017 r. W listopadzie (jak podano na str. 7 sprawozdania) „nadal realizowano prace związane z remediacją „ex-situ””. Z decyzji Regionalnego Dyrektora z 13 listopada

²⁶ Stacja Paliw PKN ORLEN nr 442 w Kolbuszowej, nr ewid. działki 246, obręb ewid. 6 Kolbuszowa Dolna

²⁷ suma węglowodorów C₆-C₁₂ składniki frakcji benzyn oraz suma węglowodorów C₁₂-C₁₅

2017 r.²⁸ wynika, że prace remediacyjne na zanieczyszczonym obszarze powinny się rozpocząć od dnia uprawomocnienia decyzji, tj. od 5 grudnia 2017 r.

(akta kontroli str. 614 - 643)

Regionalny Dyrektor ocenił zgodność przeprowadzonej remediacji z decyzją ustalającą plan remediacji, sprawozdaniem oraz dokumentacją powykonawczą. Sprawdzono m.in. współrzędne i powierzchnię objętą badaniem porównując dane na etapie ustalania planu remediacji ze sprawozdaniem i obmiarem prac w stosunku do ustalonego sposobu przeprowadzenia remediacji. Sprawdzeniu podlegała również gleba/ziemia pobrana ze ścian i wykopu, a także czy jej badania wykonane zostały w zakresie substancji powodujących ryzyko i czy zostały przeprowadzone przez laboratorium, o którym mowa w art. 147a ust. 1 ust. 1 lub 1a ustawy *Prawo ochrony środowiska*. W wyniku przeprowadzonej analizy kilkakrotnie wzywano władającego powierzchnią ziemi do przedłożenia wyjaśnień, w tym m.in. do przesłania kart przekazania odpadu. Po otrzymaniu kart, analizowano masę oraz kto odbierał i przyjmował odpad. Do zakończenia kontroli trwało jeszcze weryfikowanie materiałów przedłożonych przez władającego powierzchnią ziemi.

(akta kontroli str. 104 - 123, 614 - 643)

Regionalny Dyrektor Wojciech Wdowik wyjaśnił, że przepisy ustawy *Prawo ochrony środowiska* nie konkretyzują w jaki sposób należy udokumentować przeprowadzenie oceny, w tym rozpoczęcia i zakończenia remediacji. W RDOŚ przyjęto zasadę, że na sprawozdaniu nanosi się adnotację o zgodności remediacji i kompletności przedłożonych materiałów. Na sprawozdaniu z remediacji adnotacji tych nie naniesiono.

(akta kontroli str. 118 - 123, 522 - 536)

W jednym przypadku Regionalny Dyrektor zmienił decyzję ustalającą plan remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi. Dotyczyło to planu remediacji 3 działek o pow. 1,2000 ha przy ul. Ujejskiego 3 w Rzeszowie dla których decyzją z 27 lipca 2015 r.²⁹ ustalono plan remediacji w II etapach (metodą „ex-situ” i „in-situ”), a termin zakończenia remediacji wyznaczono na 31 lipca 2023 r. Decyzją z 23 czerwca 2017 r.³⁰ Regionalny Dyrektor zmienił sposób przeprowadzenia remediacji II etapu. Poszerzono obszar wydobycia poniżej głębokości wskazanej w pierwotnej decyzji, zrezygnowano z wydobycia gruntu o szerokości ok 2 m od zachodniej i południowej granicy zakładu i od strony wschodniej w okolicach drogi, a należało także wykonać drenaż promieniste. Zmianę sposobu remediacji wprowadzono po kontroli prawidłowości przebiegu prac remediacyjnych przez władającego powierzchnią ziemi i monitoringu stanu zanieczyszczenia.

(akta kontroli str. 107 - 123, 659 - 713)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż harmonogram swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, Regionalny Dyrektor opracował po ustawowym terminie co było związane z rozbieżnościami odnośnie wysokości dofinansowania zadania przez WFOŚiGW.

²⁸ WSI.515.3.1.2017.KT.13

²⁹ WSI.511.4.2.2015.IK

³⁰ WSI.511.4.2.2016.IK.12

OBSZAR

4. Zapewnienie niezbędnych środków finansowych dla realizacji zadań w zakresie identyfikacji, prowadzenia badań i usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi

Opis stanu faktycznego

4.1. W okresie objętym kontrolą w planach finansowych RDOŚ zaplanowano wydatki z budżetu państwa na ekspertyzy, analizy i opinie z zakresu zapobiegania i naprawy szkód w środowisku. Na ten cel zaplanowano łącznie 199,0 tys. zł, z tego 20,0 tys. zł w 2014 r., 35,0 tys. zł w 2015 r., 75,0 tys. zł w 2016 r., 54,0 tys. zł w 2017 r. i 15,0 tys. zł w 2018 r.

W planach finansowych nie wyszczególniono wydatków na zadania związane z historycznym zanieczyszczeniem powierzchni ziemi, nie planowano też wydatków z tym związanych z funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej

(akta kontroli str. 124 - 128, 374 - 434)

Regionalny Dyrektor Krzysztof Wdowik wyjaśnił, iż wysokość wydatków w poszczególnych latach planowano w oparciu o wyniki postępowań prowadzonych na podstawie ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie oraz ustawy Prawo ochrony środowiska, a także w oparciu o wnioski zgłaszane przez strony i zgromadzony materiał dowodowy. Wydatki planowano na badania, opracowania eksperckie, biegłych i świadków. Koszty ustalano na podstawie wydatków ponoszonych w latach ubiegłych lub po rozpoznaniu rynku. Na wysokość zaplanowanych wydatków wpływały też statystyki spraw z lat ubiegłych.

(akta kontroli str. 124 - 128)

4.2. W latach 2014 – 2018 (I połowa) na ekspertyzy, analizy i opinie z zakresu zapobiegania i naprawy szkód w środowisku. RDOŚ wydał łącznie 19 086,60 zł, co stanowiło 100% planu po zmianach, z tego 2 152,50 zł w 2014 r., 14 194,10 zł w 2015 r. oraz 2 740 zł w 2016 r. W latach 2017 – 2018 (I połowa) na ww. zadania nie wydano żadnych środków. W okresie tym Regionalny Dyrektor nie finansował zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Regionalny Dyrektor Wojciech Wdowik wyjaśnił, że w tych latach „nie zaistniała konieczność przeprowadzenia dowodów w postaci np. badań, ekspertyz, opinii planów remediacji lub działań zastępczych”.

(dowód akta kontroli str. 124 - 128, 374 - 434)

4.3. W harmonogramie swoich zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, Regionalny Dyrektor uwzględnił możliwości wspomagania środkami WFOŚiGW.

Dotyczyło to zadania (omówionego w pkt 3.2. wystąpienia pokontrolnego) w zakresie remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi przy ul. 3-go Maja 83 w Jaśle. W 2019 r. na ten cel zaplanowano 54 913,37 zł, z czego 43 930,70 zł (80%) miało pochodzić ze środków WFOŚiGW, tj. z rezerwy celowej budżetu państwa, natomiast pozostałe 10 982,67 ze środków własnych RDOŚ. Wydatki na realizację tego zadania w 2020 r. miały zostać zaplanowane po zrealizowaniu pierwszego etapu ww. zadania.

(akta kontroli str. 124 - 128, 344 - 349)

4.4. W okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor nie przeprowadzał remediacji historycznie zanieczyszczonej powierzchni ziemi ze względu na zagrożenie dla zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku.

Regionalny Dyrektor nie nakładał (w drodze decyzji) na władającego powierzchnią ziemi, obowiązku zwrotu poniesionych kosztów remediacji i opracowania projektu

planu remediacji (art. 101i pkt 4, art. 101k ust 1 i 2 oraz art. 101m ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*)

(dowód: akta kontroli str. 124 - 128)

4.5. Regionalny Dyrektor wyjaśnił, iż w okresie objętym kontrolą RDOŚ otrzymywał z NFOŚiGW informacje o możliwości pozyskania środków unijnych na identyfikację i usuwanie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi przez jednostki budżetowe oraz przez władającego powierzchnią ziemi. Generalny Dyrektor informacje te przekazywał samodzielnie, a nie na wniosek Regionalnego Dyrektora. Pozyskiwanie środków mogło się odbywać w ramach dwóch istniejących programów, w tym poprzez aplikowanie o środki unijne w ramach działania 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego. Regionalny Dyrektor jako beneficjent mógł skorzystać z dofinansowania w ramach dwóch typów projektów, tj. wsparcia dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów lub inwentaryzacji terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych. W ramach tych projektów mogły być finansowane wyłącznie działania na cele środowiskowe (parki miejskie, zieleńce, komunalne lasy miejskie, komunalne całoroczne akwenty z wodą niekonserwowaną chemicznie, przyrodnicze ścieżki edukacyjne), co oznaczało, że po zakończeniu projektu (remediacji, rekultywacji i inwentaryzacji terenów zanieczyszczonych), minimum 70% powierzchni objętej programem miało być terenem biologicznie czynnym.

Regionalny Dyrektor wyjaśnił, iż wnosił uwagi co do zapisów dotyczących możliwości przeznaczania środków na realizację zadań związanych z usuwaniem zanieczyszczeń. W jego ocenie RDOŚ nie ma możliwości aplikowania o środki unijne w ramach działania 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego dlatego, że tereny na których występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi, a także tereny potencjalnie zanieczyszczone, wymagające szczegółowych badań stanowią nieruchomości będące we władaniu osób trzecich. W zasadzie niemożliwy byłby wykup takiej nieruchomości, przeprowadzenie jej remediacji i utworzenie w tym miejscu np. ogólnodostępnego bezpłatnego parku miejskiego.

Drugą możliwością jest aplikowanie o środki krajowe w ramach programu „Ochrona powierzchni ziemi”. Beneficjentem części 1 – Rekultywacja terenów zdegradowanych mogą być podmioty publiczne działające w imieniu Skarbu Państwa czyli Regionalny Dyrektor. W ramach projektu mogą być realizowane przedsięwzięcia dotyczące rekultywacji powierzchni ziemi m.in. poprzez zamykanie i rekultywowanie składowisk oraz usuwanie i unieszkodliwianie niewłaściwych składowisk i magazynowanych odpadów wraz z przeprowadzaniem działań naprawczych lub remediacji. Dotacja jest udzielana wyłącznie jednostkom samorządu terytorialnego (jst) na realizację przedsięwzięć związanych z usunięciem i unieszkodliwieniem niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów będących własnością Skarbu Państwa i jst z wyłączeniem nieruchomości oddanych w użytkowanie wieczyste. Na realizację pozostałych przedsięwzięć udzielana jest jedynie pożyczka.

(akta kontroli str. 124 - 128, 241 - 255)

W październiku 2017 r. Regionalny Dyrektor wystąpił z wnioskiem do WFOŚiGW o dofinansowanie zadania pn. „Działania ochrony czynnej w rezerwach przyrody oraz remediacji powierzchni ziemi”. Celem zadania miała być ochrona zbiorowisk łąkowo-torfowiskowo-zaroślowych i pozostawienie ich w należyłym stanie zachowania oraz innych zespołów o charakterze nieleśnym w 3 rezerwach przyrody, a także oszacowanie obszaru wymagającego przeprowadzenia remediacji, tj. wykonania badań powierzchni gleby oraz wód gruntowych na obszarze na którym

eksploatowano instalacje przemysłowe IPPC³¹. Termin realizacji zadania ustalono na IV kw. 2019 r., a jego koszt na 56,0 tys. zł, w tym 47,6 tys. zł stanowić miało dofinansowanie ze środków WFOŚiGW, z czego koszt remediacji zanieczyszczonego terenu (ustalenie grupy gruntów, lokalizacja źródeł zanieczyszczenia, określenie schematu i głębokości pobierania próbek, przeprowadzenie badań i pomiarów oraz sporządzenie dokumentacji) oszacowano na 28,0 tys. zł.

Pod koniec marca 2018 r. Dyrektor zwrócił się do WFOŚiGW z kolejnym wnioskiem o dofinansowanie zadania pn. *„Działania ochrony czynnej w rezerwach przyrody, dofinansowanie rehabilitacji zwierząt chronionych oraz wykonanie prac badawczych dotyczących remediacji powierzchni ziemi”*. Jego koszt oszacowano na 154.850,70 zł, z czego 126.990,56 zł stanowiły środki WFOŚiGW pochodzące z rezerwy celowej z budżetu państwa. Zadanie składało się z 3 podzadań, z czego jedno dotyczyło wykonania prac badawczych polegających na badaniu gleby i ziemi oraz wód gruntowych. Koszt tego podzadania ustalono na 83.750,70 zł, z tego 67.000,56 zł (80%) stanowić miało dofinansowanie WFOŚiGW, a 16.750,14 zł środki własne RDOŚ. Termin rozpoczęcia podzadania ustalono na 15 marca, a zakończenie na 20 grudnia 2019 r. Celem podzadania była identyfikacja terenu zanieczyszczonego, ustalenie substancji powodujących ryzyko, wykonanie badań gleby i ziemi oraz wód podziemnych z wykorzystaniem istniejącej lokalnej sieci monitoringowej³², a także opracowanie dokumentacji badań.

Pracami badawczymi miał być objęty obszar b. Rafinerii o pow. 10,0389 ha pozostający we władaniu ORION Engineered Carbons Sp. z o.o., a efektem badań miało być ustalenie katalogu substancji powodujących ryzyko szczególnie istotnych dla ochrony powierzchni ziemi, zasięgu zanieczyszczenia i pozyskanie informacji o możliwości rozprzestrzeniania się substancji powodujących ryzyko. Informacje te stanowić miały podstawę do opracowania planu remediacji w celu przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

Na początku lipca 2018 r. WFOŚiGW poinformował, iż wniosek o przekazanie środków został zatwierdzony i uzgodniony z dysponentem części budżetowej (Ministrem Środowiska). Zadanie zostanie dofinansowane kwotą 80,0 tys. zł, a wynika to *„z możliwości finansowych WFOŚiGW”*. W związku z tym należało zaktualizować wniosek i harmonogram finansowo-rzeczowy.

Zaktualizowany wniosek wraz z harmonogramem finansowo-rzeczowym Regionalny Dyrektor przesłał do WFOŚiGW w dniu 25 lipca 2018 r. Nie zmieniono liczby podzadań, w tym opisu, celu i terminów podzadania związanego z badaniem gleby i ziemi oraz wód gruntowych przy ul. 3 Maja 83 w Jaśle. Nie zmienił się zakres rzeczowy oraz liczba analiz próbek niezbędnych do pobrania.

W znowelizowanym wniosku obniżył się koszt całego zadania do kwoty 96.900,37 zł, z czego 80.000 zł miało stanowić dofinansowanie z rezerwy celowej z budżetu państwa, zaś pozostałe 16.900,37 miało pochodzić ze środków własnych RDOŚ. Koszt podzadania w zakresie identyfikacji terenu zanieczyszczonego, ustalenia substancji powodujących ryzyko, wykonania badań gleby i ziemi oraz wód podziemnych z wykorzystaniem istniejącej lokalnej sieci monitoringowej, a także opracowania dokumentacji badań ustalono na 54.913,37 zł, z czego 43.930,70 zł miał przekazać WFOŚiGW z rezerwy celowej. Umowa przekazująca środki na realizację zadania, miała zostać podpisana po uchwaleniu planu finansowego WFOŚiGW na 2019 r.

³¹ przy ul. 3 Maja 83 w Jaśle

³² analiza 80 próbek gruntu, 15 próbek wody podziemnej, po 1 próbce gleby z terenów miejskich i przemysłowych oraz wód podziemnych, 2 badania dodatkowe

(akta kontroli str. 286 - 343, 435 - 456)

4.6. W okresie objętym kontrolą zadaniami w zakresie usuwania historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi zajmował się Wydział Zapobiegania i Naprawy Szkód w Środowisku oraz Informacji o Środowisku i Zarządzania Środowiskiem RDOŚ, zwany dalej Wydziałem. Podlegał bezpośrednio Dyrektorowi Regionalnemu, a jego pracą kierował naczelnik.

Organizację wewnętrzną oraz szczegółowy zakres zadań określały regulaminy organizacyjne³³. Według regulaminu z 23 października 2012 r. (obowiązującego do 2 lipca 2017 r.) do podstawowych zadań Wydziału należało m.in. uzgadnianie warunków rekultywacji powierzchni ziemi, na której występuje zanieczyszczenie powierzchni gleby lub ziemi, na zasadach wynikających z ustawy *Prawo ochrony środowiska*, prowadzenie postępowań zmierzających do rekultywacji zanieczyszczonej powierzchni ziemi w przypadkach określonych w tej ustawie, uzgadnianie i nakładanie w drodze decyzji na podmiot korzystający ze środowiska warunków i obowiązku przeprowadzenia działań naprawczych i zapobiegawczych, ustalanie w drodze decyzji obowiązku poniesienia kosztów przeprowadzania działań naprawczych i zapobiegawczych, prowadzenie postępowań zmierzających do działań zapobiegawczych lub naprawczych w przypadkach określonych ustawą o *zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*, a także przyjmowanie zgłoszeń o wystąpieniu bezpośredniego zagrożenia szkodą lub szkodą w środowisku oraz prowadzenie spraw związanych z udostępnianiem społeczeństwu informacji o środowisku i jego ochronie.

(dowód: akta kontroli str. 457 - 521)

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż regulamin obowiązywał do lipca 2017 r. chociaż w 2014 r. znowelizowano ustawę *Prawo ochrony środowiska*. Regionalny Dyrektor Wojciech Wdowik wyjaśnił, że każdorazowa zmiana regulaminu wymaga zmiany statutu. W listopadzie 2016 r. wystąpił do naczelników o propozycje zmian w zakresach zadań realizowanych przez komórki organizacyjne, a pod koniec października przedłożył Generalnemu Dyrektorowi projekt zmian statutu wraz z uzasadnieniem. Ostateczną wersją regulaminu opracowano w lipcu 2017 r.

(akta kontroli str. 522 - 536)

Według regulaminu organizacyjnego z 3 lipca 2017 r. do zadań Wydziału należało m.in. uzgadnianie planu remediacji powierzchni ziemi, na której występuje zanieczyszczenie gleby lub ziemi, na zasadach wynikających z ustawy *Prawo ochrony środowiska*, prowadzenie postępowań zmierzających do przeprowadzenia remediacji zanieczyszczonej powierzchni ziemi w przypadkach określonych ww. ustawą, dokonywanie wpisów do teleinformatycznego systemu w rejestrze bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku na zasadach wynikających z ustawy o *zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*, dokonywanie wpisów do teleinformatycznego systemu w rejestrze historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, ustalanie harmonogramu zadań w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi i dokonywanie raz na 5 lat jego aktualizacji, uzgadnianie w drodze decyzji administracyjnej warunków przeprowadzenia działań naprawczych, uzgadnianie w drodze decyzji administracyjnej warunków przeprowadzenia działań zapobiegawczych, prowadzenie postępowań zmierzających do podejmowania działań zapobiegawczych lub naprawczych w przypadkach określonych ustawą *szkodową*.

³³ wprowadzony w życie Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora nr 25/2012 z 23 października 2012 r. i nr 12/17 z 3 lipca 2017 r.

(akta kontroli str. 590 - 611)

4.7. W rocznych planach działalności RDOŚ ustalono najważniejsze cele oraz mierniki określające stopień ich realizacji.

W 2015 r. wpisano m.in. prowadzenie remediacji, badanie zasadności zgłoszeń szkód w środowisku oraz bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku.

Cele działalności na lata 2016 – 2018 uwzględniały zadania w zakresie historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Służyć do tego miało uzgadnianie warunków przeprowadzania działań naprawczych, nakładanie obowiązku przeprowadzenia działań zapobiegawczych i naprawczych w środowisku, podejmowanie działań zapobiegawczych i naprawczych, nakładanie obowiązku wykonywania badań zanieczyszczonej gleby lub ziemi, ustalanie sposobu prowadzenia remediacji oraz prowadzenie postępowań w sprawie remediacji – nałożenie obowiązku przeprowadzenia remediacji.

Miernikiem określającym stopień realizacji tych celów była liczba załatwionych spraw, przez liczbę wpływających wniosków. W kontroli ustalono, iż powyższe cele zrealizowano.

(akta kontroli str. 537 - 589)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż w okresie objętym kontrolą Regionalny Dyrektor nie planował środków z budżetu państwa na likwidację historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Występował do WFOŚiGW o dofinansowanie zadania w zakresie likwidacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi, którego termin realizacji zaplanowano na lata 2019 – 2020. Organizację wewnętrzną RDOŚ określono w statucie i w regulaminie organizacyjnym.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

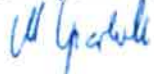
Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 17 grudnia 2018 r.

Magdalena Gierlak

st. inspektor k.p.

Cezary Paciura

gl. specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Rzeszowie

pl.o. Dyrektora

Wiesław Motyka